

لا إله إلا الله  
محمد عبده

www.1000.com



دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزوار

دانشکده پزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجه دکتری حرفه‌ای پزشکی عمومی

عنوان پایان نامه:

**مقایسه تاثیر عصاره ترکیبی گیاهان شاهتره، بیدمشک، کاسنی و گشنیز**

**در مقایسه با ویتامین E در کاهش آنزیم‌های کبدی در مبتلایان به**

**کبد چرب**

استاد راهنما :

**دکتر مهدی مولوی**

استاد مشاور:

**رحیم اکرمی**

نگارش:

**احسان صهبائی اجالالی**

شهریور ۱۳۹۶



## صفحه شناسه

عنوان: مقایسه تاثیر عصاره ترکیبی گیاهان شاهتره، بیدمشک، کاسنی و گشنیز در مقایسه با ویتامین E در کاهش آنزیم های کبدی در مبتلایان به کبد چرب
استاد راهنما: دکتر مهدی مولوی
استاد/اساتید مشاور: رحیم اکرمی
تاریخ دفاع: ۹۶/۶/۲۹
نمره پایان نامه: ۱۶/۵۸
کد اخلاق: IR.MEDSAB.REC.1395.153
کد ثبت پایان نامه: ۹۵۲۴۲
شماره ثبت در مرکز ثبت کارازمایی بالینی (برای مطالعات کارازمایی بالینی): IRCT2017082935963N1
حق استفاده از مفاد پایان نامه برای دانشگاه علوم پزشکی سبزوار محفوظ است و استفاده از مطالب متن، جدول ها، نمودارها و شکل ها بدون ذکر منبع ممنوع می باشد.



## تقدیر و تشکر:

شکر و سپاس خداوند متعال را که توفیق داد این پایان نامه را به سرانجام برسانم از خداوند منان توفیق و سعادت همه پویندگان و رهروان علم و دانش را خواهانم.

این تحقیق ساده که امید است پایه های یک تحقیق وسیع باشد، با همکاری بی دریغ و بزرگوارانۀ استادان محترم، **جناب آقای دکتر مولوی و جناب آقای مهدوی و بقیه اساتید** صورت گرفته است؛ عزیزی که کاستی های علمی مرا تحمل نموده و با صبر و شکیبایی یاریم نمودند. لذا خالصانه از این بزرگواران قدردانی نموده و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند متعال مسئلت دارم.

## تقدیم به

پدر و مادر عزیزم، ستارگان فروزان آسمان زندگی‌ام که دستان  
پرمهرشان به وجودم گرمی می‌بخشد و نگاهشان شور عشق را در من  
زنده می‌کند و من توشه‌ای ندارم تقدیم کنم به کسانی که صمیمیتشان  
دنیایی از راستی و صداقت است.  
و همسر عزیزم که لطف و محبت بی دریغش همواره مایه دلگرمی من است.

## فهرست مطالب

### فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه و بیان مساله	۲
۱-۱-۱- بیماری کبد چرب	۲
۱-۱-۲- ماهیت بیماری	۳
۱-۱-۳- پاتوژنز بیماری	۴
۱-۱-۴- اتیولوژی	۵
۱-۱-۵- اپیدمیولوژی	۶
۱-۱-۶- علائم، نشانه ها و تست های آزمایشگاهی	۶
۱-۱-۶-۱- تست های عملکرد کبدی	۷
۱-۱-۷- صدمه هپاتوسلولار	۱۱
۱-۲- درمان:	۱۲
۱-۲-۱- ویتامین E	۱۳
۱-۲-۲- پیوند کبد:	۱۴
۱-۲-۳- استفاده از گیاهان دارویی	۱۵
۱-۲-۳-۱- کاسنی:	۱۵
۱-۲-۳-۲- گشنیز (کزبره)	۱۸
۱-۲-۳-۳- بید مشک	۱۹
۱-۲-۳-۴- شاهتره	۱۹
۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق	۲۰
۱-۴- هدف کلی تحقیق	۲۱



۵-۱- اهداف اختصاصی تحقیق \_\_\_\_\_ ۲۱

۶-۱- فرضیات و سوالات تحقیق \_\_\_\_\_ ۲۲

### فصل دوم: ادبیات و پیشینه پژوهش

۲-۱- مروری بر مطالعات پیشین: \_\_\_\_\_ ۲۴

### فصل سوم: روش ها و مواد

۱-۳- نوع مطالعه \_\_\_\_\_ ۳۰

۲-۳- ویژگی جامعه مورد مطالعه \_\_\_\_\_ ۳۰

۳-۳- طریقه نمونه گیری از جامعه مورد مطالعه \_\_\_\_\_ ۳۰

۴-۳- روش تعیین تعداد نمونه ها \_\_\_\_\_ ۳۰

۵-۳- چگونگی گروه بندی و تخصیص نمونه در گروههای مورد و شاهد \_\_\_\_\_ ۳۰

۶-۳- مکان انجام مطالعه \_\_\_\_\_ ۳۱

۷-۳- افراد جمع آوری کننده اطلاعات \_\_\_\_\_ ۳۱

۸-۳- شرح انجام آزمایشات و شیوه جمع آوری اطلاعات \_\_\_\_\_ ۳۱

۹-۳- معیارهای ورود و خروج مطالعه \_\_\_\_\_ ۳۱

۱۰-۳- ویژگی مواد و دستگاه های مورد استفاده و ابزار بررسی \_\_\_\_\_ ۳۲

۱۱-۳- نحوه تجزیه و تحلیل داده ها \_\_\_\_\_ ۳۲

۱۲-۳- ملاحظات اخلاقی \_\_\_\_\_ ۳۲

۱۳-۳- روش اجرای تحقیق \_\_\_\_\_ ۳۳

### فصل چهارم: یافته های تحقیق و نتایج

۱-۴- یافته های تحقیق \_\_\_\_\_ ۳۶

## فصل پنجم: بحث، نتیجه گیری و پیشنهادات

۱-۵- بحث: ۴۷

۲-۵- نتیجه گیری ۴۹

۳-۵- پیشنهاد ها و راهکارها ۴۹

منابع ۵۱

## فهرست جداول

- جدول ۱-۱: تست های عملکردی کبد \_\_\_\_\_ ۸
- جدول ۲-۱: دارو هایی که موجب استئاتوز کبدی می شوند: \_\_\_\_\_ ۱۰
- جدول ۳-۱: متغیرها \_\_\_\_\_ ۲۳
- جدول ۱-۴: بررسی جنسیت بین دو گروه \_\_\_\_\_ ۳۶
- جدول ۲-۴: مقایسه متغیر های مورد بررسی در دو گروه گیاهان دارویی و ویتامین E قبل شروع درمان: \_\_\_\_\_ ۳۸
- جدول ۳-۴: بررسی نرمالیت متغیرها \_\_\_\_\_ ۳۸
- جدول ۴-۴: بررسی سن در دو گروه درمانی \_\_\_\_\_ ۳۹
- جدول ۵-۴: بررسی AST قبل و بعد درمان در دو گروه درمانی \_\_\_\_\_ ۴۱
- جدول ۶-۴: بررسی ALT قبل و بعد در مان در دو گروه درمانی \_\_\_\_\_ ۴۲
- جدول ۷-۴: بررسی FBS قبل و بعد در مان در دو گروه درمانی \_\_\_\_\_ ۴۴
- جدول ۸-۴: بررسی کلسترول قبل و بعد در مان در دو گروه درمانی \_\_\_\_\_ ۴۵
- جدول ۹-۴: بررسی TG قبل و بعد در مان در دو گروه درمانی \_\_\_\_\_ ۴۶

## فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۴: نمودار ستونی جنسیت در دو گروه دریافت کننده عصاره دارویی و ویتامین E \_\_\_\_\_ ۳۷
- نمودار ۲-۴: نمودار ستونی متوسط سن در دو گروه دریافت کننده عصاره دارویی و ویتامین E \_\_\_\_\_ ۳۹
- نمودار ۳-۴: نمودار ستونی متوسط AST قبل و بعد درمان در دو گروه دریافت کننده عصاره دارویی و ویتامین E \_\_\_\_\_ ۴۱
- نمودار ۴-۴: نمودار ستونی متوسط ALT قبل و بعد درمان در دو گروه دریافت کننده عصاره دارویی و ویتامین E \_\_\_\_\_ ۴۳
- نمودار ۵-۴: نمودار ستونی متوسط قند خون قبل و بعد درمان در دو گروه دریافت کننده عصاره دارویی و ویتامین E \_\_\_\_\_ ۴۴
- نمودار ۶-۴: نمودار ستونی متوسط کلسترول قبل و بعد درمان در دو گروه دریافت کننده عصاره دارویی و ویتامین E \_\_\_\_\_ ۴۵
- نمودار ۷-۴: نمودار ستونی متوسط TG قبل و بعد درمان در دو گروه دریافت کننده عصاره دارویی و ویتامین E \_\_\_\_\_ ۴۶

## فهرست پیوست ها

پیوست شماره ۱: فرم جمع آوری داده ها-----۵۴

پیوست شماره ۲: فرم رضایت نامه شرکت در طرح-----۵۵

## چکیده

**عنوان پایان نامه:** مقایسه تاثیر عصاره ترکیبی گیاهان شاهتره، بیدمشک، کاسنی و گشنیز در مقایسه با ویتامین E در کاهش

آنزیم های کبدی در مبتلایان به کبد چرب

**مقدمه:** کبد چرب یک بیماری با شیوع بالا در سرتاسر جهان است و عدم درمان صحیح و به موقع آن می تواند با عواقب وخیمی نظیر سیروز کبدی همراه باشد. تاکنون درمان مشخصی برای این بیماری شناخته نشده است؛ لذا یافتن درمانی قطعی و مشخص تاکنون دستمایه ای برای انجام پژوهش های متعدد در این رابطه شده است. هدف از این مطالعه بررسی درمان کبد چرب غیر الکلی با استفاده از ترکیب عصاره گیاهان شاهتره، گشنیز، بیدمشک و کاسنی و مقایسه آن با ویتامین E به عنوان داروی رفرنس می باشد.

**مواد و روش ها:** این طرح بر روی ۹۲ نفر از بیماران سرپایی با سن بین ۲۰ تا ۶۰ سال که با تشخیص بیماری کبد چرب به درمانگاه بیمارستان واسعی سبزوار مراجعه کرده و معیارهای ورود به مطالعه را داشتند، انجام گرفت. افراد به صورت کاملاً تصادفی به دو گروه تقسیم شدند. به یک گروه عصاره گیاهی و به گروه دیگر ویتامین E تجویز شد. برای مقایسه میزان آمینو ترانسفرازهای سرم (AST و ALT) بعد درمان، FBS قبل درمان، TG قبل و بعد درمان در گروه عصاره گیاهی از آزمون های ناپارامتری و برای مقایسه سایر متغیر ها از قبیل تری گلیسرید، کلسترول از آزمون های پارامتری استفاده شد. سطح معنی داری، کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

**یافته های پژوهش:** از ۸۲ نمونه بررسی شده ۴۱/۵٪ دریافت کنندگان ویتامین E و ۴۸/۸٪ از گروه دریافت کننده گیاه دارویی را مردان تشکیل دادند. عصاره گیاهی مورد نظر در کاهش AST,ALT و کلسترول و FBS موثر بود؛ حال آنکه تأثیر معناداری بر روی تری گلیسرید سرم نداشت. از سوی دیگر ویتامین E به عنوان داروی رفرنس در کاهش AST و ALT مؤثر بود، گرچه با توجه به میانگین AST در دو گروه می توان گفت عصاره گیاه دارویی منجر به کاهش AST بیشتری نسبت به ویتامین E شد. اما متوسط ALT در دو گروه اختلاف معناداری با یکدیگر نشان نداد. همچنین ویتامین E بر روی تری گلیسرید، کلسترول سرم و همین طور FBS تأثیر معناداری نداشت.

**بحث و نتیجه گیری:** طبق نتایج این مطالعه، به نظر می رسد عصاره ترکیبی گیاهان شاهتره، بیدمشک، کاسنی و گشنیز در کاهش آمینو ترانسفراز های سرم در بیماران کبد چرب غیر الکلی مؤثر است و می تواند به عنوان یک داروی مناسب جهت این بیماران زمینه مطالعات بیش تری را در آینده فراهم سازد. ضمن این که با توجه به تأثیرگذاری بر پارامترهای دیگری نظیر کلسترول و قند خون ناشتا می تواند از ویتامین E نیز مؤثرتر باشد.

**واژه های کلیدی:** شاهتره، گشنیز، بیدمشک، کاسنی، ویتامین E، کبد چرب